

Állásfoglalás

Tartalom

1. Mit jelent a közérdekű bejelentés?
2. A közérdekű bejelentés szerepe a korrupció elleni küzdelemben
3. A megfelelő jogi szabályozás jelentősége
4. A nyomon követés fontossága a szervezetekben
5. Kulturális változásra van szükség

Közérdekű bejelentés – hatékony fegyver a korrupció ellen

A közérdekű bejelentés egyre elfogadottabbá válik, mint a korrupció, és egyéb visszaélések megelőzésének, felismerésének és jelzésének hatékony módja. Az intézményekben talált hibák felfedésével a közérdekű bejelentők elháríthatják a kárt, védhetik az emberi jogokat, életüket menthetnek és biztosíthatják a jogállamiságot. A korrupció rejtett mivolta azt jelenti, hogy ha a gyanús ügyleteket nem jelentik be azok, akik munkájuk során találkoznak velük, esetleg sohasem derül rájuk fény. A bejelentésnek azonban magas ára lehet: a bejelentő gyakran súlyos veszélynek teszi ki magát a közérdek védelméért cserében. Megszólalása miatt elvesztheti állását, derékba törhet karrierje, és akár életével is fizethet. A hallgatás biztonságos alternatívájának kialakításához a TI javaslatokat tesz a szabályozás és törvényalkotás elősegítése céljából. Az alábbi feltételek garantálása a cél:

- ☉ a bejelentő hatékony jogi védelme a megtorlással szemben, és teljes kompenzáció az elszenvedett károk után;
- ☉ megfelelő eljárások a köz-, magán- és civil szektorban, amelyek biztosítják a bejelentések megfelelő kezelését és hathatós kivizsgálását;
- ☉ kutatás, adatgyűjtés, információ és tréning annak érdekében, hogy a közvéleményt informálni lehessen a közérdekű bejelentés előnyeiről.

Közérdekű bejelentők és korrupció: mi történik jogi védetség nélkül?

☉ Allan Cutler, egy kanadai közalkalmazott, 1995-ben bejelentést tett bizonyos szabálytalan közbeszerzési eljárások kapcsán, amelyeket egy kanadai ösztöndíj programban követtek el. Jelentését figyelmen kívül hagyták és lefokozták. Öt évvel később a programot felfüggesztették és átvilágították. Allan Cutlert végül visszahelyezték, és ügye felhívta a figyelmet a közérdekű bejelentések jelentőségére Kanadában, ahol az állami alkalmazásban lévő közérdekű bejelentőket védő jogszabályt 2007-ben fogadták el.³

☉ John Githongo korábban újságíró volt Kenyában, aki megvesztegetéssel és csalással kapcsolatban vizsgálódott hazájában, majd kormányhivatalnok lett. Miután 2005-ben lemondott, négy magas rangú politikust gyanúsított egy nagyobb korrupciós ügylet elkövetésével. Később az Egyesült Királyságba távozott száműzetésbe, Kenyába csak 2008-ban térhetett vissza.⁴

☉ Nicole Barlow 2005-ben panaszt tett Dél-Afrikában, miszerint egy üzemanyag töltő állomást vízenyós területre építettek fel. Egy 35 millió randos (3,6 millió eurós) megvesztegetési botrányra derült fény. Mivel nem állt módjában jogi ügyet kezdeményezni, a sajtóhoz fordult. Több hónapos nyomás után végül engedett a kormány és vizsgálatot rendelt el. Kiderült, hogy a hatósági engedély hamis volt. A kivitelező beperelte Barlow-t, de a pert elvesztette.⁵

Eugene McErlean, az Allied Irish Bank korábbi könyvvizsgálója, egy folyamatban lévő csalással kapcsolatban tett bejelentést az állami felügyeleti szerveknek 2001-ben. Panaszait nem vizsgálták ki, McErlean pedig egy évvel később – jobb híján – távozott a banktól. A vezérigazgató csak 2009-ben kért tőle bocsánatot. Az ország pénzügyi felügyeletét viszont azóta is kritizálják az ír pénzügyi szektor visszasságai miatt.⁶

1. Mit jelent a közérdekű bejelentés?

A közérdekű bejelentés egy adott szervezetben belül észlelt szabálytalanságról vagy kockázatról szerzett információ nyilvánosságra hozatala olyan egyének vagy intézmények számára, amelyekről feltételezni lehet, hogy tenni tudnak ellene.¹ A tevékenység végső célját – a közérdek védelmét – olyan módon éri el, hogy informálja azon egyéneket vagy szervezeteket, melyek képesek a kárt megakadályozni, továbbá nyomozni és fellépni azok ellen, akik a szabálytalanságokért felelősek. Jeles közérdekű bejelentők leplezték le a SARS-t, és más veszedelmes vírusokat, valamint segítettek megakadályozni környezeti és egészségügyi katasztrófákat az USA-ban és világszerte.

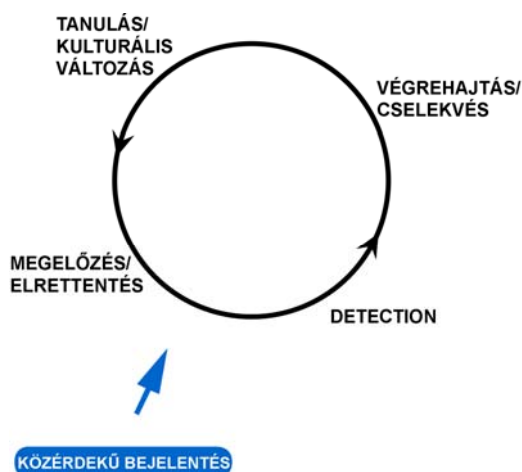
A legújabb kutatások szerint a napvilágra került csalások több mint 25 %-át közérdekű bejelentéseknek köszönhetően leplezték le – ez az arány magasabb, mint bármelyik más tényezőé, beleértve a szabályzó hatóságokat, a könyvvizsgálókat és a médiát.²

Az egyén jogának védelme a visszasságok nyilvánosságra hozatala kapcsán lelkiismereti és véleménynyilvánítási szabadság biztosításához köthető. Ezekre az átláthatóság és az elszámoltathatóság is alapelveiként tekint.

2. A közérdekű bejelentés szerepe a korrupció elleni küzdelemben

A korrupció kifejezetten rejtett tevékenység, általában csakis azok tudnak róla, akik érintettek a korrupciós ügyletben, vagy akik munkájuk során találkoznak vele. A bennfentesek körét azon személyek szűk köre képezi, akiknek módjukban áll jelentést tenni a múltbeli vagy folyamatban levő korrupciós ügyletekről vagy bizonyos jövőbeli kockázatokról. A közérdekű bejelentők kulcsszerepe a korrupció elleni harcban a titokzatos ördögi kör megtörésében rejlik, amit etikus cselekedetek egymásutánja vált fel (lásd lent). Az észlelés előfeltétele a vizsgálatnak és eljárásnak, ám a hatékony és sikeres eljárások szintúgy alapját képezik a kulturális változásnak, a bejelentésre való hajlandóságnak.

Harc a korrupció ellen – Etikus cselekedetek körforgása

A főbb vesztegetési és korrupciós botrányok jól példázzák az elmulasztott bejelentésekből adódó károkat. Ennek ellenére a közönyösség, a megtorlástól való félelem, a helytelen erkölcs, avagy általánosan a hallgatás kultúrája a legtöbb esetben elrettenti a potenciális tanúkat és bejelentőket a nyilvánosságtól.

3. A megfelelő jogi szabályozás jelentősége

A megfelelő jogi háttér és annak érvényesítése az integritás és kötelesség tudatos kultúra megalapozásának szükséges feltételei. Számos nemzetközi egyezmény elismeri a közérdekű bejelentést, mint a korrupció, a csalás és helytelen menedzsment elleni harc hatékony eszközét, és kötelezi az aláíró országokat, hogy alkalmazzanak megfelelő jogszabályokat.⁷ Ennek ellenére a legtöbb jogrendszerben a hatályban lévő törvények hiányosak és nincsenek kellően végrehajtva. Csak kivételes esetekben biztosítanak kellő védelmet a bejelentőknek. Legtöbbször kizárólag a közszférát érintik, és nincsenek a közérdekű bejelentők különleges igényeire szabva. Az Egyesült Királyságban hatályban lévő, a közérdekű nyilvánosságra hozatalt szabályzó törvény, a Public Interest Disclosure Act (PIDA) széleskörű lefedettsége inkább a kivételt képezi, mintsem a szabályt.⁸

A Transparency International (TI) által lefolytatott kutatás, amely 10 európai országban vizsgálta a közérdekű bejelentőket érintő törvényeket és gyakorlatokat, megmutatta, hogy a jogi szabályozások általában a munkajogi - jogszabályokban szerepelnek, vagy onnan erednek.⁹ Ezáltal a védelmezettek köre a hivatalos alkalmazottakra szűkül, így pl. az informális dolgozók, tanácsadók, alvállalkozók és beszállítók kikerülnek a törvény hatálya alól.

Továbbá talán túl nagy a hangsúly az általános büntető törvényeken, miszerint az egyéneknek kötelességük jelenteni az igazságszolgáltatás vagy a rendvédelmi szervek felé, amennyiben bűncselekménynek válnak tanúivá. Ilyen esetekben – amennyiben bűnügyről van szó – a feltevés szerint az egyén automatikusan fel van mentve a megtorlás minden formája alól. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a bűncselekmények jelentésére vonatkozó jogi kötelezettség aligha jelent megfelelő alternatívát egy átfogó stratégiához és védő intézkedésekhez képest. A tanúvédelmi programok sem képeznek kivételt. Nem minden közérdekű bejelentő tanú. A legtöbb esetben – bizonyíték híján – csak sejtésük van valamilyen visszasságról. Következésképpen a tanúvédelem nem jelent megfelelő védelmet a közérdekű bejelentők számára.

Mindemellett az átfogó szabályozás kellő védelmet és kompenzációt biztosít azoknak is, akiket hamisan vádolnak meg, akár jó szándékból is. A jóhiszeműség véelmét mindaddig fent kell tartani, amíg megfelelő bizonyítékok nem állnak rendelkezésre.

Javaslatok

A TI nemzetközi szakértőkkel együtt összeállított egy segédletet a közérdekű bejelentés jogi szabályozásának megtervezéséhez, amely – a nemzetközi jó gyakorlat alapján – átfogó keretrendszert biztosít a vonatkozó törvények kialakításához.¹⁰

Az egységes, átfogó törvényi szabályozás a leghatékonyabb.

A közérdekű bejelentők számára a hallgatás biztonságos alternatívájához olyan egységes, átfogó jogi szabályozásra van szükség, amely lefedi a köz-, magán- és nonprofit szektort, valamint megbízható csatornákat biztosít a gyanús esetek közlésére. A törvénynek széles skálán kell érvényt szerezni, a bűncselekményektől kezdve olyan – a helytelen eljárásból fakadó –

A nyilvánosságra hozatal három szintű modellje az Egyesült Királyságban

Az angliai Public Information Disclosure Act (PIDA) a nyilvánosságra hozatal három szintjét határozza meg. Az egyes szinteken különböző mennyiségű bizonyítékkal lehet a gyanút igazolni.

Ezek a különböző szintek védelmet garantálnak a külső bejelentésre. Mindemellett az igazolás során nagyobb felelősség hárul a közérdekű bejelentőre a feltevés megalapozottságát illetően, mielőtt azt a nyilvánosságra hozhatná az intézmény hatáskörén kívül.

A három szint a következő:

1. *védelem belső nyilvánosságra hozatal* (olyan bizonyíték megléte esetén, amely megalapozott gyanúra adhat okot);

2. *védelem bejelentés a felügyeleti szerv számára* (a bejelentő birtokában tényszerű bizonyíték van és nincs kétség állításának megalapozottsága felől);

3. *védelem, széleskörű nyilvánosságra hozatal* (tényszerű bizonyítékra alapozott gyanú, amelynek igazolása során nem merül föl kétség, mindemellett megalapozott további eljárást indítani).

veszélyforrásokig, mint például a lakosság és a környezet biztonsága. A törvénynek rendelkeznie kell a belső bejelentésekről mind a köz-, mind a magánszektorban, valamint azok megfelelő és rutinszerű megismertetéséről.

Garantálni kell a bejelentő biztonságát.

A köz- és a magánszektor munkavállalóit, továbbá a klasszikus munkaviszonyon kívülieket (pl. tanácsadók, átmeneti munkavállalók, gyakornokok, stb.) egyaránt védeni kell a megtorlással szemben, amennyiben őszinte a szándékuk. Védeni kell továbbá azokat is, akik csupán megkísérik a bejelentést, vagy éppen megerősítik azt, esetleg csak nem szándékoznak részt venni valamilyen visszasságban. Azon személyeket is védelmezni kell, akik szorosan kötődnek a bejelentőkhöz, mint például a családtagok. A bejelentők elleni megtorlás kapcsán a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy a megkülönböztetés nem a bejelentéssel kapcsolatos.

A közérdekű bejelentőket minden olyan veszéllyel szemben védeni kell, ami bejelentésük kapcsán merül fel. Szakmai és társadalmi elismerésnek is meg kell illetnie őket az adott a szervezetben vagy a társadalomban megakadályozott súlyos kárért. Az ilyen rendszert nagy gondossággal kell kialakítani – lehetőleg valamilyen anyagi jutalom garantálásával együtt – figyelembe véve az adott ország nemzeti és jogi sajátosságait.

Védeni kell a külső és belső bejelentőket egyaránt.

A gyanús ügyletek kapcsán tett bejelentéseket először a szervezeten belül kell vizsgálnia az e célból felállított bizottságnak, garantálva a jelentés bizalmas kezelését. Ezáltal lehetővé válik a bejelentett eset kivizsgálása anélkül, hogy a jelentésben érintett személy, vagy akár az egész szervezet ki lenne téve igazságtalan, megalapozatlan feltételezéseknek.

Ez azonban bizonyos esetekben nem kivitelezhető. A bejelentő veszélybe kerülhet egy belső jelentés kapcsán. Megeshet, hogy a jelentést nem vizsgálják ki a szervezeten belül több oknál fogva (a jogellenes gyakorlat intézményesített, vagy a vezetők nem szeretnék, hogy a szervezet, vagy éppen ők maguk rossz hírűvé váljanak); esetleg a közérdek azt diktálja, hogy a problémával azonnal a hatóságokhoz, vagy más intézményekhez kell fordulni. Biztosítani kell a lehetőséget, hogy a bejelentők külsőleg tudjanak jelentést tenni a törvényhozó vagy végrehajtó testületnek, esetleg más hatáskörrel rendelkező szervezet részére. Erre tipikusan az emberi egészség és biztonság közvetlen veszélyeztetése esetén van szükség.

A PIDA pl. a közérdekű bejelentés különböző tényezőit és következményeit veszi figyelembe. Lehetőséget biztosít a belső és külső jelentésre, és a közzététel három különböző szintjét teszi lehetővé (ld. oldalt).

A végrehajtás létfontosságú.

A jogszabályi keretrendszer megteremtése csak előfeltétele a közérdekű bejelentők védelmének, önmagában viszont nem elegendő. Megalapozott és egységes jogszabályokra van szükség, amelyeket hatékonyan végre is kell hajtani. Ennek érdekében egy megfelelő jogkörrel ellátott, független szervezet felállítása a legcélravezetőbb, amelynek feladata a jogszabályok működésének

felülvizsgálata, valamint a panaszok fogadása és kivizsgálása. A hatékony végrehajtás érdekében egyetértésre kell törekedni, ezért figyelembe kell venni az érdekelt felek – így például szakszervezetek, gazdasági társaságok és civil szervezetek – véleményét.

4. A nyomon követés fontossága a szervezetekben

A közérdekű bejelentés adta lehetőségek kihasználásához a törvényi keretek mellett hatékony nyomon követésre is szükség van. Továbbá az intézményeknek (közintézményektől kezdve a magánszektoron át a civil szektorig) a megfelelő erőforrások biztosítása mellett hajlandóságot kell mutatniuk arra, hogy az ügyeket független testületek vizsgálják ki, bevezessék a szükséges változtatásokat, a visszasságok okozóit pedig vonják felelősségre.

A közérdekű bejelentés adta lehetőségek kihasználásához a törvényi keretek mellett hatékony nyomon követésre is szükség van. Továbbá az intézményeknek (közintézményektől kezdve a magánszektoron át a civil szektorig) a megfelelő erőforrások biztosítása mellett hajlandóságot kell mutatniuk arra, hogy az ügyeket független testületek vizsgálják ki, bevezessék a szükséges változtatásokat, a visszasságok okozóit pedig vonják felelősségre.

A közérdekű bejelentésben rejlő lehetőségek felismerésének kapcsán a szervezetek hatékony kockázatkezelésére számos szabályzatot és irányelvet dolgoztak ki. A Sarbanes-Oxley törvény, amely az Egyesült Államokban jegyzett vállalatok pénzügyi beszámolóira vonatkozó törvényi kötelezettségeket szabja meg, kötelezővé teszi a közérdekű bejelentők védelmét.¹¹ A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara önkéntes alapú irányelveket határoz meg¹², az Angol Szabványügyi Hivatal (British Standards Institute) normái pedig a közérdekű bejelentés jó gyakorlatát szabják meg.¹³

A közelmúlt példái azonban másról tanúskodnak. Ahhoz, hogy érdemben profitáljunk a közérdekű bejelentésben rejlő lehetőségekből, több kell, mint törvényi kötelezettség és szabályozott eljárások. Az amerikai bróker, Bernard L. Madoff sokmilliárd dolláros befektetési csalását például először 1992-ben észlelték, de semmit sem tettek ellene. Egy hivatalos vizsgálat szerint hat kézzelfogható, közérdekből tett bejelentés érkezett az ügy kapcsán a megfelelő szervekhez, de mind hiába, a kormány túl későn reagált. A Madoff botrány kapcsán felmerülő veszteség végezetül milliárd dollárosra rúgott, amit befektetők ezrei szenvedtek el.¹⁴

Javaslatok:

A szervezeteknek határozott és átlátható belső szabályozásra van szükségük.

A hitelt érdemlő szabályzat és a hatékony eljárás elengedhetetlen feltételei a tisztességes bejelentési gyakorlat megalapozásának. Egy jól kialakított etikai és korrupció elleni kódexnek tiszta és önálló szabályozást kell tartalmaznia a közérdekű bejelentések kezelésére. Az eljárás során biztosítani kell számos könnyen elérhető csatornát, melyeken keresztül jelenteni lehet a közvetlen felettesnek, az etikai bizottságnak, az ombudsmannak, illetve szükség van belső telefonos forróvonalakra is. Határozott különbséget kell tenni a közérdekű bejelentés és a személyes bosszú között. Lehetőséget és tájékoztatást kell

Az USA-ban, a 2010-es Dodd-Frank Wall Street Reform & Consumer Protection Act a kormány által behajtott források utáni 10 és 30%-os jutalmat ígér a közérdekű bejelentőknek. A példa nélküli jutalmazás mértéke a közérdek védelmét elhivatott népszerűsíteni a pénzügyi szektorban.¹⁵

A közérdekű bejelentések anyagi vonatkozásai az USA-ban

Az amerikai – állami megrendelésekkel kapcsolatos visszaéléseket büntető – False Claims Act a közérdekű bejelentéseket szabályzó törvények közül az egyik legszigorúbbnak és leghatékonyabbnak tartott jogszabály a világon. *Qui tam* eljárást alkalmaz, mely során a törvénytelenül felhasznált javak visszaperelehetőek a köz és egyben a bejelentő javára egyaránt.

Amennyiben a közérdekből tett bejelentéssel sikeresen lehet bizonyítani állami szerződés kapcsán felmerülő csalást, a bejelentő jutalma a megállapodás összegének 15-25%-a és ügyvédi költségeinek megtérítése.

Az USA Igazságügy Minisztériumának csalás elleni ügyosztálya (Civil Fraud Division) szerint a False Claims Act-nek köszönhetően Amerikában 21 milliárd dollárt hajtottak be 1986 óta. Bizonyos tanulmányok szerint a *qui tam* eljárások több száz milliárd dollár értékű csalást előztek meg.¹⁷

biztosítani belső és külső bejelentésre egyaránt, a bejelentőt kellően informálni kell az eljárás előrehaladtáról, a vizsgálatot a határidők betartásával kell elvégezni, valamint védeni kell az embereket a megtorlástól. Létfonosságú, hogy ezen irányelveket a felső vezetés is támogassa, továbbá, hogy a szervezet tagjai átfogóan ismerjék és elfogadják azokat.

A bejelentések során garantálni kell a titoktartást.

Az intézményekben felállítandó kommunikációs csatornáknak biztosítani kell a bejelentések és a névtelen információk bizalmas kezelését is. A bizalom nagyon fontos a közérdekű bejelentések kapcsán, hiszen a bejelentő számos veszéllyel néz szembe, továbbá általa a szervezet számára lehetőség nyílik a tények megállapításához egyes ügyekben. A bejelentő személyiségének tehát mindaddig rejtve kell maradnia, amíg saját maga nem vállalja a nyilvánosságot, vagy amíg törvényi kötelezettség nincsen erre. A bizalom továbbá elősegíti a megvádolt személy alapvető jogainak érvényesülését is.

Pártatlan és elszámoltatható vizsgálatok kellene.

A bejelentés megtétele után a szervezeteknek az eset természetére és tárgyára kell koncentrálni, nem pedig a szabálytalanság vagy a bűncselekmény elkövetőjére. Minden bejelentést átfogóan és igazságosan kell vizsgálni, az adott intézménynek pedig korrigálnia kell a hibát, amennyiben a bejelentés megalapozottnak bizonyul. Nyomon kell követni a bejelentés kezelését, ezáltal a szervezet tanulhat esetleges saját hibáiból.

A jó kommunikáció és a dolgozókkal való egyeztetés elengedhetetlen.

A közérdekű bejelentések kapcsán megfelelő tájékoztatásra és egyértelmű kommunikációra van szükség az intézmény egészében. A stratégia kialakítása és bevezetése során az alkalmazottakat, a vezetőket és más érdekelt feleket tájékoztatni kell, konzultációkat és képzéseket kell biztosítani. A közérdekű bejelentések során elért eredményeket rendszeresen közölni kell az intézmény tagjaival és a közvéleménnyel, valamint gyakori konzultációkra van szükség az alkalmazottakkal a fejlesztések irányvonalainak meghatározása érdekében.

5. Kulturális változásra van szükség

A közérdekű bejelentés fontossága a visszasságok észlelésében és megelőzésében általánosan alulértékelt, annak ellenére, hogy a kockázatkezelésnek igen olcsó alternatívája, így kifejezetten hasznos feltörekvő demokráciák számára, amelyeknek felügyeleti rendszere kevésbé stabil. Ennek ellenére a közérdekű bejelentőt általában hűtlennek tartják, mintsem a közérdek hősiességének védőjének. Sok országban bizalmatlanul közelítik meg őket, de adott esetben még kémnek vagy árulónak is titulálják őket.¹⁶

Ajánlások

A közérdekű bejelentés népszerűsítéséhez elengedhetetlen a társadalmi támogatás.

Ahhoz, hogy változtassunk a közérdekű bejelentés megítélésén, azt népszerűsíteni kell, mint hatékony fegyvert a korrupció ellen, amely a közösség érdekét szolgálja. A kormányoknak információs kampányokat kell szervezniük, valamint ösztönözni a közérdekű bejelentés népszerűsítését szakmai szervezeteknél, az ombudsmannál, az üzleti szektorban, a médiában, a szakszervezetek és más civil szervezetek körében.

A közérdekű bejelentések előnyeiről adatokat kell gyűjteni és publikálni.

Az Egyesült Államokban összegyűjtött adatok jól mutatják a közérdekű bejelentések fontosságát például a közpénzek visszaszerzésében (ld. oldalsáv a 6-ik oldalon). Kevés adat áll viszont rendelkezésre világszinten a bejelentett esetek számáról, vagy a rendelkezésre álló csatornák hatékonyságáról, illetve a bejelentések pénzügyi vonatkozásairól. Az adatok hiányára megoldást jelenthet, ha több bírósági döntés kerül nyilvánosságra, valamint ha a közszférában egységesítik a közérdekű bejelentések kezelését. A visszasságok észlelésében és megakadályozásában a közérdekű bejelentések kulcsszerepet töltenek be, ezért a megbízható statisztikák nagyban segítenék a korrupció felderítésének mérhetőségét a döntéshozók és a társadalom számára.

Megfelelő társadalmi és jogi környezetre van szükség.

Adekvát jogszabályi környezet, a véleménynyilvánítás és az információ szabadsága, független sajtó – a közérdekű bejelentés kultúrájának alapvető feltételei. A sajtó forrásainak védelmét ki kell terjeszteni a közérdekű bejelentők által szolgáltatott adatokra, még akkor is, ha adott esetben az újságíró téves adatokra alapoz, de azt jóhiszeműen teszi. Az internet egyre növekvő fontosságával létrejött új bejelentési csatornák révén a közérdekű bejelentések közös globális alapra kerültek, amely nagyban hozzájárul ahhoz, hogy társadalmi szinten kiemelt témává váljanak.

A TI ajánlása a közérdekű bejelentés kapcsán – összefoglalás

- Az egységes, átfogó törvényi szabályozás a leghatékonyabb.
- Garantálni kell a bejelentő biztonságát.
- Védeni kell a külső és belső bejelentőket egyaránt.
- A végrehajtás létfontosságú.
- A szervezeteknek határozott és átlátható belső szabályozásra van szükségük.
- A bejelentések során garantálni kell a titoktartást.
- Pártatlan és elszámoltatható vizsgálatok kellenek.
- Jó kommunikációra és a dolgozókkal való egyeztetésre van szükség.
- A közérdekű bejelentés népszerűsítéséhez elengedhetetlen a társadalmi támogatás.
- A közérdekű bejelentések előnyeiről adatokat kell gyűjteni és publikálni.
- Megfelelő társadalmi és jogi környezetre van szükség.

Közérdekű bejelentés: hatékony fegyver a korrupció ellen

Ezt az Állásfoglalást Anja Osterhaus (TI Berlini Titkárság), John Devitt (TI Írország), Giorgio Frascini (TI Olaszország) and Eliška Čísařová (TI Csehország) írták. Elkészítését az Open Society Institute támogatta.

A szakmai felülvizsgálatért a TI a következő szervezeteknek tartozik köszönettel: Európa Tanács, GRECO, Integrity Line, International Federation of Journalists, National Whistleblowers Center, Open Democracy Advice Centre, Project on Government Oversight, Public Concern at Work valamint a TI AG Hinweisgeber and Whistleblower Netzwerk.

Ez az Állásfoglalás részben az 'Alternative to silence – whistleblower protection in 10 European countries' című TI jelentésen alapszik, amely egy EU társfinanszírozású program keretében jött létre.

További információért lásd: http://www.transparency.org/global/priorities/other_thematic_issues/towards_greater_protection_of_whistleblowers

A közérdekű bejelentők magyarországi helyzetével kapcsolatban további információ: <http://www.transparency.hu/kutato>

Ezzel, valamint további állásfoglalásokkal kapcsolatban keresse Craig Fagant a TI Titkárságon: plres@transparency.org

A TI Magyarország elérhetősége: <http://www.transparency.hu>

A magyar fordításért felelős: Szabó Attila (TI Magyarország)

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL**

Telephone

+49-30-343820 -0

Fax

+49-30-347039 -12

International Secretariat

**Alt-Moabit 96
10559 Berlin
Germany**

Hivatkozások:

¹ Ez a definíció egy európai projekt keretében született, Miceli/Near és mások – már létező – meghatározásai alapján. Részletekért lásd: 'Recommended draft principles for whistleblowing legislation', megtekintve interneten 2010. szeptember 1-én. www.transparency.org/content/download/48454/774866/version/1/file/Recommended+draft+principles+for+whistleblowing+legislation+Nov+09.pdf.

² Association of Certified Fraud Examiners: Report to the Nations on occupational fraud and abuse (2010) www.acfe.com/rtn/rtn-2010.pdf, PriceWaterhouseCoopers: The Global Economic Crime Survey (2009), www.pwc.com/en_GX/qx/economic-crime-survey/pdf/global-economic-crime-survey-2009.pdf, KPMG: Profile of a Fraudster Survey 2007 (Zurich: KPMG Switzerland 2007) 26. [www.kpmg.co.uk/pubs/ProfileofaFraudsterSurvey\(web\).pdf](http://www.kpmg.co.uk/pubs/ProfileofaFraudsterSurvey(web).pdf).

³ A kanadai ügy kapcsán további információért lásd: www.fairwhistleblower.ca.

⁴ A kenyai ügy kapcsán további információért lásd: www.worldpress.org/Africa/1747.cfm.

⁵ További információ a dél-afrikai ügy kapcsán az Open Democracy Advice Centre in South Africa oldalán (www.opendemocracy.org.za) valamint itt található:

www.environmentconservation.org.za/environmental_protection_activities/libradene.php.

⁶ Az írországi ügy kapcsán további információért lásd:

www.tribune.ie/business/article/2009/may/24/whistleblower-mcerlean-is-vindicated/.

⁷ Ide vonatkozó egyezmények alatt a következők értendők:

ENSZ Korrupció elleni Egyezmény, 33. cikk. Kihirdette: 2005. évi CXXXIV. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezményének kihirdetéséről.

Európa Tanács (ET) Korrupcióról szóló Polgári Jogi Egyezménye, 9. cikk. Kihirdette: 2004. évi L. törvény az ET Strasbourgban, 1999. november 4-én kelt, Korrupcióról szóló Polgári Jogi Egyezményének kihirdetéséről.

ET Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezménye, 22. cikk. Kihirdette: 2002. évi XLIX. törvény az ET Strasbourgban, 1999. január 27-én kelt Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezményének kihirdetéséről.

⁸ Az angliai jogszabály kapcsán további információ:

www.opsi.gov.uk/acts/acts1998/ukpga_19980023_en_1

⁹ Anja OSTERHAUS – Craig FAGAN: Alternative to Silence – whistleblower protection in 10 European countries (Berlin: TI 2009).

www.transparency.org/publications/publications/alternative_to_silence_whistleblower.

¹⁰ www.transparency.org/content/download/48454/774866/version/1/file/Recommended+draft+principles+for+whistleblowing+legislation+Nov+09.pdf.

¹¹ www.soxlaw.com/

¹² www.iccwbo.org/iccfee/index.html

¹³ PAS 1998:2008. Whistleblowing arrangements: Code of Practice (London: BSI, 2008).

www.bsigroup.com/en/sectorsandservices/Forms/PAS-19982008-Whistleblowing/

¹⁴ United States Securities and Exchange Commission – Office of Inspector General, Investigation of Failure of the SEC to Uncover Bernard Madoff's Ponzi Scheme, Case No. OIG-509, August 2009

¹⁵ Lásd: www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-111publ203/content-detail.html és

www.opencongress.org/bill/111-h4173/show.

¹⁶ OSTERHAUS – FAGAN: Alternative to Silence

¹⁷ Az USA Igazságügy Minisztériumának 2009. November 19-i sajtó közleménye szerint "az Igazságügyi Tárca a 2009-es pénzügyi évben 2.4 milliárd dollárt hajtott be False Claim (állami javakkal való visszaélés) ügyek kapcsán, 1986 óta több mint 24 milliárdot".

www.justice.gov/opa/pr/2009/November/09-civ-1253.html; Tax Payers Against Fraud Education Fund. <http://taf.cloverpad.org/>

© 2010 Transparency International. All rights reserved.

A Transparency International (TI) civil szervezetként a korrupció elleni globális küzdelmet vezeti. Több mint 90 nemzeti tagozattal és egy nemzetközi titkársággal Németországban, Berlinben, a TI felhívja a figyelmet a korrupció kártékony hatásaira és a kormány, az üzleti élet és a civil társadalom szereplőivel együttműködve azon dolgozik, hogy hatékony módszerekkel megfékezze azt. További információ: www.transparency.org

ISSN 1998-6432